KOMMISSIONENS FORTOLKNINGSMEDDELELSE

om den fællesskabsret, der finder anvendelse på tildelingen af kontrakter, som ikke eller kun delvis er omfattet af udbudsdirektiverne

(2006/C 179/02)

INDLEDNING

Det Europæiske Fællesskab har for nylig vedtaget nye direktiver om tildeling af offentlige kontrakter om bygge- og anlægsarbejder, vareindkøb og tjenesteydelser ([1]). De indeholder detaljerede regler om udbudsprocedurer for hele EU.

Udbudsdirektiverne finder imidlertid ikke anvendelse på alle offentlige kontrakter. En lang række kontrakter er ikke eller kun delvis omfattet af dem, f.eks.:

— kontrakter, der ligger under tærsklerne for udbudsdirektivernes anvendelse ([2])

— kontrakter, der vedrører tjenesteydelser, som er anført i bilag II B til direktiv 2004/18/EF og bilag XVII B til direktiv 2004/17/EF, og som overstiger tærsklerne for disse direktivers anvendelse.

Disse kontrakter udgør betydelige forretningsmuligheder for virksomhederne i det indre marked, særlig for SMV'er og nyetablerede virksomheder. Åbne og konkurrenceprægede tildelingsmetoder giver desuden de offentlige myndigheder mulighed for at tiltrække et bredere spektrum af potentielle tilbudsgivere til disse kontrakter og opnå mere fordelagtige tilbud. I betragtning af at mange medlemsstater har budgetproblemer, er det særdeles vigtigt at sikre, at de offentlige midler anvendes så effektivt som muligt. Man må heller ikke glemme, at gennemsigtige fremgangsmåder ved kontrakttildeling er et sikkert værn mod korruption og favorisering.

I mange tilfælde gives sådanne kontrakter dog fortsat direkte til lokale leverandører uden nogen form for konkurrence. EF-Domstolen har i sin praksis bekræftet, at EF-traktatens bestemmelser om det indre marked også finder anvendelse på kontrakter, der ligger uden for udbudsdirektivernes anvendelsesområde. Medlemsstater og berørte parter har ved flere lejligheder anmodet Kommissionen om at fastsætte retningslinjer med hensyn til, hvordan de bør anvende de grundlæggende principper, der følger af denne retspraksis.

Denne fortolkningsmeddelelse omhandler ovennævnte to kategorier af kontrakter, der ikke eller kun delvis er omfattet af udbudsdirektiverne ([3])**. Kommissionen forklarer, hvordan den opfatter EF-Domstolens praksis, og fremlægger forslag til bedste praksis for at hjælpe medlemsstaterne med at få det fulde udbytte af det indre marked. Ved denne meddelelse skabes ingen nye lovregler.** Det bør bemærkes, at det under alle omstændigheder i sidste instans er EF-Domstolen, der skal fortolke fællesskabsretten.

1. RETSGRUNDLAG

1.1. EF-traktatens regler og principper

Ordregivere ([4]) fra medlemsstaterne skal overholde **EF-traktatens regler og principper**, når de indgår offentlige kontrakter, som falder ind under traktatens anvendelsesområde. Disse principper er bl.a. **frie varebevægelser** (EF-traktatens artikel 28), **etableringsretten** (artikel 43), **fri udveksling af tjenesteydelser** (artikel 49), **ikke-forskelsbehandling og ligebehandling, gennemsigtighed, proportionalitet og gensidig anerkendelse**.

([1]) Direktiv 2004/18/EF, EUT L 134 af 30.4.2004, s. 114, og direktiv 2004/17/EF, EUT L 134 af 30.4.2004, s. 1 (»udbudsdirektiverne«).

([2]) Tærskelværdierne er fastsat i artikel 7 i direktiv 2004/18/EF og artikel 16 i direktiv 2004/17/EF.

([3]) En tredje kategori af kontrakter, som ikke eller kun delvist er omfattet af direktiverne, er koncessioner. Jf. artikel 17 i direktiv 2004/18/EF og artikel 18 i direktiv 2004/17/EF for så vidt angår koncessioner på tjenesteydelser og artikel 56-65 i direktiv 2004/18/EF og artikel 18 i direktiv 2004/17/EF for så vidt angår koncessioner på bygge- og anlægsarbejder. Disse kontrakter behandles dog ikke i denne meddelelse, da de vil blive taget op i forbindelse med opfølgningen af grønbogen om offentlig-private partnerskaber.

([4]) I denne meddelelse forstås ved »ordregiver« både ordregivende myndigheder som omhandlet i artikel 1, stk. 9, i direktiv 2004/18/EF og ordregivere som omhandlet i artikel 2 i direktiv 2004/17/EF.

1.2. **Grundlæggende normer for kontrakttildeling**

EF-Domstolen har udviklet en række **grundlæggende normer for tildeling af offentlige kontrakter**, som er **direkte afledt EF-traktatens regler og principper**. Principperne om ligebehandling og forbud mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet indebærer en **gennemsigtighedsforpligtelse**, der i henhold til EF-Domstolens praksis ([1])»*består i at* ***sikre en passende grad af offentlighed*** *til fordel for enhver potentiel tilbudsgiver,* ***der gør det muligt at åbne markedet for tjenesteydelserne for konkurrence og at kontrollere, at udbudsprocedurerne er upartiske***« ([2]).

Disse normer finder anvendelse på tildelingen af koncessioner på tjenesteydelser, der ligger under tærsklerne ([3]), og kontrakter, der vedrører tjenesteydelser, som er anført i bilag II B til direktiv 2004/18/EF og bilag XVII B til direktiv 2004/17/EF, for så vidt angår forhold, der ikke er omhandlet i disse direktiver ([4]). EF-Domstolen har udtrykkeligt fastslået, at »***selv om visse kontrakter er udelukket fra anvendelsesområdet for EF-direktiverne vedrørende offentlige kontrakter, er de ordregivende myndigheder, der indgår dem, dog forpligtet til at overholde traktatens grundlæggende regler***« ([5]).

1.3. **Betydning for det indre marked**

De normer, der er afledt af EF-traktaten, finder kun anvendelse på kontrakttildelinger, som i tilstrækkelig grad indvirker på det indre marked. I den forbindelse har EF-Domstolen i enkelte tilfælde vurderet, at **økonomiske operatører i andre medlemsstater ikke vil være interesseret** i kontrakttildelingen »*på grund af særlige omstændigheder, som f.eks. en* ***meget begrænset økonomisk betydning***«. I så fald må »*virkningerne for de omhandlede grundlæggende friheder […] betragtes som for usikre og for indirekte*« til at berettige anvendelsen af normer afledt af den primære fællesskabsret ([6]).

De enkelte ordregivere bærer selv ansvaret for at vurdere, om den påtænkte kontrakttildeling **vil kunne interessere økonomiske aktører i andre medlemsstater**. Efter Kommissionens opfattelse skal dette afgøres på grundlag af en **evaluering af de omstændigheder, der gør sig gældende i det enkelte tilfælde**, som f.eks. kontraktens genstand og anslåede værdi, de særlige forhold, der kendetegner den berørte sektor (markedets størrelse og struktur, handelspraksis osv.), samt det geografiske sted, hvor kontrakten skal udføres.

Hvis ordregiveren konkluderer, at den pågældende kontrakt har betydning for det indre marked, skal han tildele den i overensstemmelse med de grundlæggende normer, der er afledt af fællesskabsretten.

Når Kommissionen får kendskab til en potentiel overtrædelse af de grundlæggende normer for tildeling af offentlige kontrakter, som ikke er omfattet af udbudsdirektiverne, vil den **vurdere den pågældende kontrakts betydning for det indre marked på baggrund af de omstændigheder, der gør sig gældende i hvert enkelt tilfælde.** Kun i tilfælde, hvor det forekommer **hensigtsmæssigt i betragtning af overtrædelsens grovhed og indvirkning på det indre marked**, vil der blive indledt en traktatbrudssag i medfør af EF-traktatens artikel 226.

2. **GRUNDLÆGGENDE NORMER FOR TILDELING AF KONTRAKTER, SOM HAR BETYDNING FOR DET INDRE MARKED**

2.1. **Offentliggørelse**

2.1.1. *Forpligtelse til at sikre passende offentliggørelse*

Ifølge EF-Domstolen ([7]) indebærer principperne om ligebehandling og ikke-forskelsbehandling en **gennemsigtighedsforpligtelse**, der består i at sikre **en passende grad af offentliggørelse** til fordel for enhver potentiel tilbudsgiver, **der gør det muligt at åbne markedet for konkurrence**.

Forpligtelsen til gennemsigtighed indebærer, at **en virksomhed i en anden medlemsstat skal have adgang til de nødvendige oplysninger vedrørende kontrakten, før denne tildeles**, således at den, hvis den ønsker det, vil være **i stand til at tilkendegive sin interesse** i at opnå tildeling af kontrakten. ([8])

([1]) Jf. sag C-324/98, *Telaustria*, Sml. 2000 I, s. 10745, præmis 62, dom af 21. juli 2005 i sag C-231/03, *Coname*, præmis 16-19, og dom af 13. oktober 2005 i sag C-458/03, *Parking Brixen*, præmis 49.

([2]) *Telaustria*-sagen, præmis 62, og *Parking Brixen*-sagen, præmis 49 (kursiv og fede typer tilføjet).

([3]) Jf. sag C-59/00, *Bent Mousten Vestergaard*, Sml. 2001 I, s. 9505, præmis 20, og dom af 20. oktober 2005 i sag C-264/03, *Kommissionen mod Frankrig*, præmis 32 og 33.

([4]) Dom af 27. oktober 2005 i sag C-234/03, *Contse*, præmis 47-49. Udbudsdirektiverne indeholder kun få regler om disse kontrakter, jf. artikel 21 i direktiv 2004/18/EF og artikel 32 i direktiv 2004/17/EF.

([5]) *Bent Mousten* Vestergaard-sagen, præmis 20 (kursiv og fede typer tilføjet).

([6]) *Coname*-sagen, præmis 20 (kursiv og fede typer tilføjet).

([7]) *Telaustria*-sagen, præmis 62, og *Parking Brixen*-sagen, præmis 49.

([8]) *Coname*-sagen, præmis 21.

Det er Kommissionens opfattelse, at den praksis, der består i at kontakte et antal potentielle tilbudsgivere, ikke vil være tilstrækkelig, selv om ordregiveren også henvender sig til virksomheder i andre medlemsstater og forsøger at nå alle potentielle leverandører. En sådan selektiv tilgang kan ikke udelukke forskelsbehandling af potentielle tilbudsgivere fra andre medlemsstater, særlig nye aktører på markedet. Det samme gælder alle former for »passiv« reklame, hvor en ordregiver afholder sig fra aktivt at omtale udbuddet, men besvarer anmodninger om oplysninger fra ansøgere, der ved egne midler har gjort sig bekendt med den påtænkte kontrakttildeling. Det vil heller ikke være tilstrækkelig offentliggørelse blot at henvise til oplysninger, der findes i medierne, fremgår af parlamentariske eller politiske debatter eller kan fås ved arrangementer som f.eks. kongresser.

Derfor er den eneste måde, hvorpå EF-Domstolens krav kan opfyldes, at **offentliggøre en tilstrækkelig tilgængelig bekendtgørelse forud for tildelingen af kontrakten**. Denne bekendtgørelse skal **offentliggøres af ordregiveren med henblik på at åbne kontrakttildelingen for konkurrence**.

2.1.2. *Bekendtgørelse: medier*

Det påhviler ordregiverne at vælge det mest egnede medie til bekendtgørelse af deres kontrakter. Det skal ske ud fra en vurdering af **kontraktens betydning for det indre marked**, især under hensyn til dens genstand og værdi og sædvanlig praksis i den pågældende sektor.

Jo større interesse kontrakten kan have for potentielle tilbudsgivere fra andre medlemsstater, desto bredere bør dækningen være. For eksempel vil kontrakter vedrørende de tjenesteydelser, der er anført i bilag II B til direktiv 2004/18/EF og bilag XVII B til direktiv 2004/17/EF, og som overstiger tærsklerne for disse direktivers anvendelse, typisk skulle offentliggøres i et medie med bred dækning for at sikre tilstrækkelig gennemsigtighed.

Tilstrækkelige og almindeligt anvendte medier er bl.a.:

— Internettet

Da World Wide Web er meget udbredt og nemt at anvende, er udbudsbekendtgørelser på websteder særdeles tilgængelige, især for virksomheder fra andre medlemsstater og for SMV'er, der søger mindre kontrakter. Der er mange muligheder for bekendtgørelse af offentlige kontrakter på internettet:

En både fleksibel og omkostningseffektiv løsning er at lægge bekendtgørelserne på **ordregiverens eget websted**. De skal præsenteres på en sådan måde, at potentielle tilbudsgivere nemt kan gøre sig bekendt med oplysningerne. Ordregivere kan også overveje at offentliggøre oplysninger om en forestående tildeling af kontrakter, der ikke er omfattet af udbudsdirektiverne, som en del af deres **køberprofil** på internettet. ([1])

Webportaler, som er oprettet specielt med henblik på bekendtgørelse af kontrakter, er mere synlige og kan tilbyde flere søgemuligheder. Oprettelsen af en særlig platform for kontrakter af ringe værdi med en fortegnelse over udbudsbekendtgørelser og mulighed for at blive underrettet pr. e-mail er således en form for bedste praksis, hvor internettets muligheder for øget gennemsigtighed og effektivitet udnyttes fuldt ud. ([2])

— Nationale stats/lovtidender, nationale tidender med speciale i udbudsbekendtgørelser, aviser med national eller regional dækning eller specialiserede publikationer

— Lokale medier

Ordregivere kan også anvende lokale medier såsom lokalaviser, kommunale annonceblade eller endog opslagstavler. Herved sikres dog kun offentliggørelse på lokalt plan, hvilket kan være tilstrækkeligt i særlige tilfælde som f.eks. for meget små kontrakter, hvor markedet udelukkende er lokalt.

— Den Europæiske Unions Tidende/TED (Tenders Electronic Daily)

Offentliggørelse i EUT er ikke obligatorisk, men kan være interessant, især for større kontrakter.

([1]) Jf. bilag VIII til direktiv 2004/18/EF og bilag XX til direktiv 2004/17/EF.
([2]) Jf. f.eks. den portal for kontrakter af ringe værdi, der for nylig er oprettet i Det Forenede Kongerige, *www.supply2.gov.uk*.

2.1.3. *Bekendtgørelse: indhold*

EF-Domstolen har udtrykkeligt fastslået, at kravet om gennemsigtighed ikke nødvendigvis indebærer en forpligtelse til at afholde et formelt udbud. ([1]) Bekendtgørelsen kan derfor begrænses til en kort beskrivelse af **de vigtigste oplysninger om den kontrakt, der skal tildeles, og tildelingsmetoden** sammen med en opfordring til at kontakte ordregiveren. Om nødvendigt kan bekendtgørelsen suppleres med yderligere oplysninger, som er tilgængelige på internettet eller kan fås ved henvendelse til ordregiveren.

Bekendtgørelsen og den eventuelle supplerende dokumentation skal indeholde tilstrækkelige oplysninger til, at en virksomhed fra en anden medlemsstat **med rimelighed kan afgøre**, om den vil tilkendegive sin interesse i kontrakten.

Som nævnt under punkt 2.2.2 nedenfor kan ordregiveren træffe foranstaltninger til at begrænse det antal ansøgere, der opfordres til af afgive tilbud. I så fald skal ordregiveren give fyldestgørende oplysninger om, hvordan man udvælger de ansøgere, der shortlistes.

2.1.4. *Procedurer uden forudgående bekendtgørelse*

Udbudsdirektiverne indeholder særlige undtagelser, som på visse betingelser tillader anvendelse af procedurer uden forudgående udbudsbekendtgørelse. ([2]) De vigtigste tilfælde vedrører situationer, hvor dette er **tvingende nødvendigt/yderst hastende** som følge af begivenheder, som man ikke har kunnet forudse, og kontrakter, som af tekniske eller kunstneriske grunde eller af årsager, der vedrører beskyttelsen af enerettigheder, **kun kan udføres af en bestemt økonomisk aktør**.

Det er Kommissionens opfattelse, at disse undtagelser kan anvendes i forbindelse med tildelingen af kontrakter, som ikke er omfattet af direktiverne. Ordregivere kan derfor indgå sådanne kontrakter uden forudgående offentliggørelse af en bekendtgørelse, forudsat at betingelserne for en de i direktiverne fastsatte undtagelser er opfyldt. ([3])

2.2. **Kontrakttildeling**

2.2.1. *Principper*

EF-Domstolen fastslog i *Telaustria*-dommen, at gennemsigtighedsforpligtelsen består i at sikre en passende grad af offentlighed til fordel for enhver potentiel tilbudsgiver, der gør det muligt at åbne markedet for konkurrence og at kontrollere, at **udbudsprocedurerne er upartiske**. Sikkerheden for en retfærdig og upartisk procedure følger nødvendigvis af forpligtelsen til at sikre gennemsigtighed i forbindelse med bekendtgørelsen.

Heraf følger, at tildelingen skal være i overensstemmelse med **EF-traktatens regler og principper**, således at alle økonomiske aktører, der er interesserede i kontrakten, får lige og rimelige konkurrencevilkår ([4]). Dette kan i praksis bedst opnås ved:

— Ikke-diskriminerende beskrivelse af kontraktens genstand

  I beskrivelsen af de egenskaber, der kræves af et produkt eller en tjenesteydelse, må der ikke angives et bestemt fabrikat, en bestemt oprindelse eller en bestemt fremstillingsproces, og den må ikke henvise til et bestemt mærke, et bestemt patent eller en bestemt type, til en bestemt oprindelse eller til en bestemt produktion, medmindre kontraktens genstand gør det berettiget, og en sådan angivelse eller henvisning skal efterfølges af udtrykket »eller tilsvarende«. ([5]) Anvendelsen af mere generelle beskrivelser af funktionsdygtighed eller funktionelle krav vil under alle omstændigheder være at foretrække.

([1]) *Coname*-sagen, præmis 21.
([2]) Artikel 31 i direktiv 2004/18/EF og artikel 40, stk. 3, i direktiv 2004/17/EF.
([3]) Jf. generaladvokat Jacobs' forslag til afgørelse i sag C-525/03, *Kommissionen mod Italien*, præmis 46-48.
([4]) Jf. sag C-470/99, *Universale-Bau AG*, Sml. 2002 I, s. 11617, præmis 93.
([5]) Jf. *Bent Mousten Vestergaard*-sagen, præmis 21-24, og Kommissionens fortolkningsmeddelelse om lettere adgang for varer til andre medlemsstaters marked, EUT C 265 af 4.11.2003, s. 2. Kontrakter vedrørende tjenesteydelser, der er anført i bilag II B til direktiv 2004/18/EF og bilag XVII B til direktiv 2004/17/EF, skal følge reglerne for tekniske specifikationer i artikel 23 i direktiv 2004/18/EF og artikel 34 i direktiv 2004/17/EF, hvis de overstiger tærsklerne for disse direktivers anvendelse. De tekniske specifikationer for sådanne kontrakter skal fastlægges forud for udvælgelsen af en kontrahent og skal meddeles eller gøres tilgængelige for potentielle tilbudsgivere ved midler, der sikrer gennemsigtighed og ligestiller alle potentielle tilbudsgivere, jf. generaladvokat Jacobs' forslag til afgørelse, sag C-174/03, *Impresa Portuale di Cagliari*, præmis 76-78.

— Lige adgang for økonomiske aktører fra alle medlemsstater

Ordregivere må ikke pålægge **betingelser, der medfører direkte eller indirekte forskelsbehandling** af potentielle tilbudsgivere i andre medlemsstater, som f.eks. et krav om, at virksomheder, der er interesserede i kontrakten, skal være etableret i samme medlemsstat eller region som ordregiveren. ([1])

— Gensidig anerkendelse af eksamensbeviser, certifikater og anden dokumentation for formelle kvalifikationer

Hvis ansøgere eller tilbudsgivere afkræves certifikater, eksamensbeviser eller andre former for skriftlig dokumentation, skal dokumenter fra andre medlemsstater, der frembyder samme grad af garanti, accepteres efter princippet om gensidig anerkendelse af eksamensbeviser, certifikater og anden dokumentation for formelle kvalifikationer.

— Passende tidsfrister

Tidsfristerne for interessetilkendegivelse og afgivelse af tilbud skal være tilstrækkeligt lange til, at virksomheder fra andre medlemsstater kan foretage en meningsfuld vurdering og udarbejde deres tilbud.

— Gennemsigtig og objektiv tilgang

Alle deltagere skal på forhånd kunne gøre sig bekendt med de regler, der finder anvendelse, og skal have sikkerhed for, at disse regler gælder på samme måde for alle.

2.2.2. *Begrænsning af antallet af ansøgere, der opfordres til at afgive tilbud*

Ordregivere kan træffe foranstaltninger med henblik på en passende begrænsning af antallet af ansøgere, forudsat at dette gøres på en **gennemsigtig og ikke-diskriminerende måde**. De kan f.eks. anvende **objektive kriterier** såsom ansøgernes erfaring i den pågældende sektor, deres virksomheds størrelse og infrastruktur, deres tekniske og faglige knowhow eller andre kriterier. De kan endog vælge **lodtrækning**, alene eller sammen med andre udvælgelseskriterier. Under alle omstændigheder skal der ved fastsættelsen af **det antal ansøgere, der shortlistes**, tages hensyn til nødvendigheden af at sikre tilstrækkelig konkurrence.

Som en anden mulighed kan ordregivere overveje at anvende **kvalificeringsordninger**, hvor der ved en tilstrækkelig offentlig, gennemsigtig og åben procedure opstilles en **liste over kvalificerede aktører**. Senere, når der skal tildeles kontrakter, som falder ind under ordningen, kan ordregiveren på en ikke-diskriminerende måde vælge de aktører, der skal opfordres til at afgive tilbud (f.eks. efter tur), ud fra listen over kvalificerede aktører.

2.2.3. *Kontrakttildelingsafgørelsen*

Det er vigtigt at den endelige afgørelse om tildelingen af kontrakten overholder de procedureregler, der oprindeligt blev fastsat, og at **principperne om ikke-forskelsbehandling og ligebehandling overholdes fuldt ud**. Dette er særlig vigtigt i forbindelse med procedurer, der indebærer forhandlinger med shortlistede tilbudsgivere. Sådanne forhandlinger skal tilrettelægges således, at alle tilbudsgivere har adgang til de samme oplysninger og ingen får uberettigede fordele.

2.3. **Domstolsbeskyttelse**

2.3.1. *Principper*

I *Telaustria*-dommen understregede EF-Domstolen betydningen af muligheden for at **kontrollere, at udbudsprocedurerne er upartiske**. Uden en passende kontrolordning kan det ikke sikres effektivt, at de grundlæggende normer for loyalitet og gennemsigtighed overholdes.

([1]) Det kan imidlertid kræves, at den valgte tilbudsgiver skal oprette en vis infrastruktur på det sted, hvor kontrakten skal udføres, hvis de særlige omstændigheder ved kontrakten berettiger det.

2.3.2. *Direktiver om klageprocedurer*

Direktiverne om klageprocedurer ([1]) dækker kun kontrakter, der falder ind under anvendelsesområdet for udbudsdirektiverne ([2]). Det betyder i denne sammenhæng, at de kun finder anvendelse på kontrakter vedrørende tjenesteydelser, der er anført i bilag II B til direktiv 2004/18/EF og bilag XVII B til direktiv 2004/17/EF, og som overstiger tærsklerne for disse direktivers anvendelse. Klageprocedurerne for sådanne kontrakter skal overholde direktiverne om klageprocedurer og følge retspraksis på området. Disse principper er uændrede i det nyligt vedtagne forslag til et nyt direktiv om klageprocedurer ([3]).

2.3.3. *Grundlæggende normer afledt af den primære fællesskabsret*

I forbindelse med kontrakter, der ligger under tærsklerne for udbudsdirektivernes anvendelse, skal der tages hensyn til, at borgerne i henhold til EF-Domstolens praksis ([4]) skal have adgang til en **effektiv domstolsbeskyttelse af de rettigheder, som tilkommer dem i medfør af fællesskabsretten**. Retten til en sådan beskyttelse hører til de almindelige retsgrundsætninger, der udspringer af medlemsstaternes fælles forfatningstraditioner. Når der ikke findes relevante bestemmelser i fællesskabsretten, påhviler det medlemsstaterne at indføre de nødvendige regler og procedurer, der kan sikre en effektiv domstolsbeskyttelse.

For at efterkomme dette krav om effektiv domstolsbeskyttelse skal i det mindste **afgørelser, der skader en person, der er eller har været interesseret i at opnå kontrakten**, som f.eks. en afgørelse om at udelukke en ansøger eller tilbudsgiver, kunne gøres til genstand for en klageprocedure med hensyn til eventuelle overtrædelser af de grundlæggende normer, der er afledt af den primære fællesskabsret. For at retten til en sådan klageprocedure kan udøves effektivt, skal ordregivere begrunde afgørelser, der kan påklages, enten i selve afgørelsen eller, hvis der anmodes herom, efter at afgørelsen er truffet. ([5])

I henhold til retspraksis vedrørende domstolsbeskyttelse må de **retsmidler**, der stilles til rådighed, ikke være mindre effektive end dem, der gælder for tilsvarende søgsmål på grundlag af national ret (ækvivalensprincippet), og de må ikke være udformet således, at de i praksis gør det umuligt eller urimeligt vanskeligt at opnå domstolsbeskyttelse (effektivitetsprincippet) ([6]).

([1]) Direktiv 89/665/EØF, EFT L 395 af 30.12.1989, s. 33, og direktiv 92/13/EØF, EFT L 76 af 23.3.1992, s. 14.

([2]) Jf. artikel 72 i direktiv 2004/17/EF og artikel 81 i direktiv 2004/18/EF.

([3]) Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 89/665/EØF og 92/13/EØF for så vidt angår forbedring af effektiviteten af klageprocedurerne i forbindelse med indgåelse af offentlige kontrakter, KOM(2006) 195 endelig.

([4]) Jf. sag C-50/00, *Unión de Pequeños Agricultores*, Sml. 2002 I, s. 6677, præmis 39, og sag 222/86, *Heylens*, Sml. 1987 I, s. 4097, præmis 14.

([5]) Jf. *Heylens*-sagen, præmis 15.

([6]) Jf. med hensyn til dette princip sag C-46/93 og C-48/93, *Brasserie du Pêcheur*, Sml. 1996 I, s. 1029, præmis 83, og sag C-327/00, *Santex*, Sml. 2003 I, s. 1877, præmis 55.